

niet veel! Wij behoeven ons weinig illusies te maken; generatie na generatie onderhoudt het instituut van borgstellingen. De individuen, die daardoor eenmaal een „klap“ gekregen hebben, zullen misschien daaruit de noodige lessen getrokken hebben en persoonlijk misschien zich voor een hernieuwen val in dat kwaad hoeden. Doch van veel anderen moet gevreesd, dat ze, met hetzelfde optimisme als de vorige slachtoffers, zich zullen diets maken, dat het geval, waarvoor zij zich zullen verbinden, heusch minder gevaarlijk is dan alle vorige, die ooit ter wereld hebben bestaan en dat ze dus zonder veel bezwaar tot het verleenen der borgstelling mogen overgaan. En daarmede hebben ze dan al iets meer gedaan dan Simson deed, toen hij de eerste zinspeling op zijn haartooi maakte.

Natuurlijk zou gepoogd kunnen worden steeds weer op dit aambeeld te hameren en den menschen in te scherpen de beteekenis en ook het gevaar van het verleenen van borgstelling. Zoo is ook dit artikel bedoeld allereerst als zoo'n soort waarschuwing. Doch wij hebben ook t.a.v. de uitwerking van dit artikel in deze richting geen groote verwachting. Menschen, die (in de geslachten gerekend) eeuwen lang de juistheid van den Bijbel erkennen en desondanks de herhaalde waarschuwingen, door dienzelfden Bijbel gegeven, in den wind slaan, zullen wel veel minder luisteren naar de stem van een of ander schrijver. Voeg daarbij, dat het aantal lezers van dit blad, hetwelk, naar verhouding van de Bijbellezers nog slechts een heel klein deeltje is van het getal, dat in aanmerking komt en men verstaat, dat van eenig optimisme ten opzichte van de uitwerking van de bovenstaande algemeene waarschuwingen, op zich zelf, weinig grond bestaat.

Wel kan natuurlijk van beteekenis zijn, dat het inzicht, omtrent de beteekenis van sommige vormen van verbintenissen, zooals die in het maatschappelijk leven van thans zich voordoen, wordt verdiept. De ervaring toch heeft maar al te droevig geleerd, dat velen de beteekenis van b.v. aandeelen met gedeeltelijke storting, het lid zijn van coöperaties

enz. niet hebben begrepen. Het meer hierover gesproken wordt, hoe meer diensten men bewijst, ook aan het algemeen-economisch leven.

Er bestaat dus wel aanleiding om steeds opnieuw de beteekenis van deze dingen uiteen te zetten, al was het dan maar alleen, om aan latere klagers de onschuld te ontnemen.

II. Wij moeten trouwens, eerlijkheidshalve, in deze beschouwingen nog een ander element tot gelding laten komen n.l. dit, dat dikwijls het zakenleven niet zonder borgstelling kan. Men lette dus wel hierop, dat wij nu uitschakelen alles wat den gewonen burgers in het burgerlijk leven aangaat en het nu uitsluitend hebben over de eischen, die het zakenleven stelt.

Zoo ziet men b.v., als een hypotheekbank een leening verstrekt aan een rechtspersoon (N.V.; Vereeniging e.d.) dat dit niet geschiedt tenzij de bestuurders van zulk een rechtspersoon zich borgstellen voor de aan te gane schuld. Hetzelfde komt menigmaal voor bij credieten, door bankinstellingen verstrekt enz. Het lijstje van voorbeelden van dit terrein is gemakkelijk uit te breiden.

De grondslag voor dit soort borgstelling is een redelijke en een zedelijke. De crediet-gevende instellingen toch doen niets anders dan de bestuurders stellen voor den eisch, zelf blijf te geven van hun geloof in de solvabiliteit van hun vennootschap of vereeniging. Deze bestuurders zijn als „insiders“ dan niet borg voor een „vreemde“.

Door het noemen van dit geval voelt iedereen, dat er groote schakeeringen zijn in de soorten der borgstellingen, die er bestaan. Men moet dan ook komen tot de stelling, dat in het zakenleven het risico van borgstelling menigmaal moet worden aangedurfd, even goed als zoovele andere risico's.

Maar deze stelling moet oogenblikkelijk worden aangevuld met de volgende, n.l. deze, dat dit risico, door zijn geheel eigensoortig en anderssoortig zijn dan de gewone zakelijke risico's, ook eigensoortige gevaren schept en daarom, ook voor zakenlieden, zelfs voor de scherpste, bijzondere zorgen baart en mitsdien ook bijzondere maatregelen rechtvaardigt.

Een groot kwaad van borgstellingen is, dat ze zoo ongemerkt blijven voortduren; soms door kleine schakeeringen in bepaalde contractuele verhoudingen, voor feitelijk andere gevallen als in eersten aanleg bedoeld, worden toepasselijk verklaard. Een ander kwaad is ook, dat men, eenmaal op dit vlak, en liefst zouden wij het willen noemen een hellend vlak, gekomen, spoedig verdere stappen zet, wil men: verdere glijvluchten onderneemt.

Wij noemden boven reeds het nadeel van het betrekkelijk sporadisch administratief aantekenen van de verleende borgstellingen. De zakenman, die eenmaal in verzuim geweest is, vindt het menigmaal een te groote moeite om het geheel weer op te zetten en zoo ontbreekt al spoedig ten eenenmale de wetenschap van de gevallen, waarin men verbonden is.

's Gr.

A. SCHILDER.

HET BOEK VAN DE WEEK

Als „Man en Vrouw schiep“ God den mensch. (Men, Women and God) door Rev. A. Herbert Gray. Uit het Engelsch vertaald door W. L. Ruys-Barger. Uitgave van J. H. Kok N.V. te Kampen, 1930.

„Men, Women and God“ — Onder dezen mooien, korten, bezielenden titel gaf Dominee Gray in Januari 1923 zijn sindsdien zoo geliefd en bekend geworden boek uit over de verhouding der sexen. In dien korten bondigen titel ligt ook direct uitgedrukt de grondgedachte waarop heel het werk van den schrijver is gebouwd: „de God van liefde, die toch onze menschelijke natuur schiep, heeft er niets aan toegevoegd, dat niet kan worden aangewend, om ons een gelukkig en rein leven te verzekeren en in het bijzonder moet Hij er een schoon en grootsch doel mee hebben gehad om het seksbelang zoo centraal en machtig in Zijne schep-

niet te vermijden, dat de hier gezeten hoorders het hoofd min of meer zijwaarts zullen moeten wenden om den prediker te zien.

Toch is dit bezwaar bij het rechthoekige plan minder sterk dan bij den kruisvorm, zooals bij vergelijking kan blijken.

Door de banken naar achter geleidelijk te doen oploopen, verkrijgt men ook hier zeer begeerenswaardige zitplaatsen, terwijl een frontgalerij gelegenheid geeft om het aantal gunstige zitplaatsen niet onbelangrijk op te voeren.

Het zal duidelijk zijn, dat dit type zich niet leent voor de grootere kerken. De afmetingen zijn niet voor ongelimiteerde uitbreiding vatbaar.

Vandaar dat men voor de gebouwen, waar vele hoorders plaats moeten kunnen vinden, is gekomen tot uitzetting in de dwarsrichting, hetzij in de

Afb. 6. Ontwerp Geref. kerk. Architect: Jos. de Jonge, B.N.A.

vorm van de traditioneele transepten of wel in dien van dito zijbeuken.

Dit was dan ook de meest voor de hand liggende oplossing voor de vergrooting van den rechthoek, die gewoonlijk in de langsrichting geen uitzetting meer kon verdragen in verband met den afstand van den spreker tot de achterste hoorders.

Hoewel met behulp van den klankkaatsen van prof. Fokker zelfs een afstand van 60 M. voor goed hooren van het normaal-uitgesproken woord geen beletsel oplevert, is een dergelijke afstand voor het zien van den spreker en omgekeerd voor het zien van het auditorium door den prediker en diens gevolg dus voor het contact tusschen die beiden, ontoelaatbaar te achten.

Eerst in de laatste jaren is in een geheel anderen grondvorm — de radiale — een oplossing gezocht vooral voor de kerkgebouwen, die aan meer dan duizend personen plaats moeten bieden.

Voor kleine en groote kerken schijnt het type B in de laatste twintig jaar wel bijzonder geliefd te zijn.

Met verschillende varianten treffen we het overal in ons land aan bij kerken die in deze eeuw zijn gebouwd.

POPULAIR-WETEN - SCHAPPELUKE SCHETSEN

Kerkbouw.

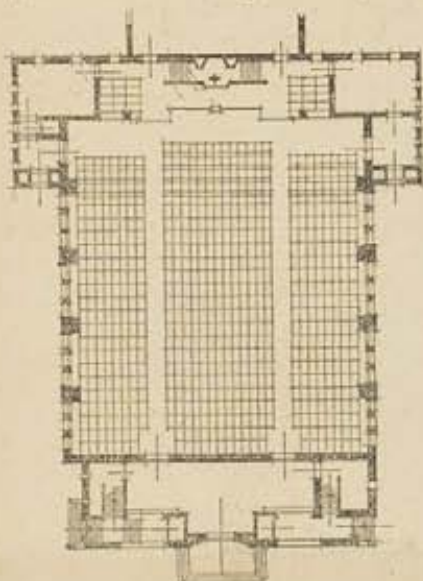
IV.

Enkele opmerkingen omtrent elk der in schema aangegeven grondvormen, in verband met de schikking der zitplaatsen, mogen hieronder volgen.

Ter verduidelijking geven we dan eenige voorbeelden.

Het zaaltype A wordt maar al te vaak als minderwaardig aangezien, wat toch inderdaad een misvatting is.

Zeker evengoed als in het grondtype B en C kan in de eenvoudige rechthoekige ruimte het karakter „kerk“ tot uitdrukking worden gebracht, het-

Afb. 3. Geref. kerk te Goes. Architecten: F. G. C. Rothuizen, B.N.A. en Ir. A. Rothuizen, B.I.

geen uit de hierbijgaande afbeeldingen van een pas kortgeleden gereedgekomen kerkgebouw te Goes en een ontwerp voor een dorpskerk — dat niet uitgevoerd is — mogen blijken. Afb. 3, 4, 5, 6.

Gewoonlijk worden bij dezen grondvorm drie rijen zitplaatsen aangetroffen: één breede rij in het midden en twee smallere rijen langs de lange zijden.

Nu kan in het algemeen gezegd, dat zitplaatsen tegen of zeer dicht bij de buitenwanden niet tot de beste behooren.

Zelfs al is de kerk verwarmd, dan zal op deze plaatsen tocht niet te vermijden zijn.

De opstijgende warme lucht tegen de buitenmuren snel af en slaat neer langs deze wanden op de hoofden van de daar gezeten hoorders.

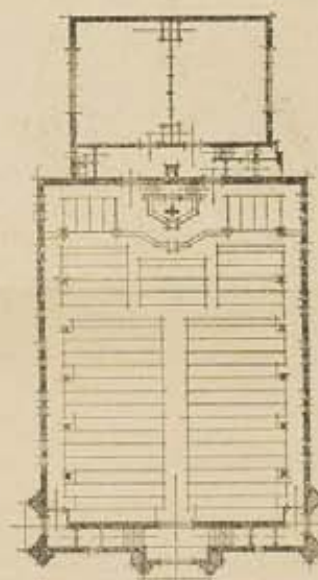
Onder de rumen is dit euvel, door de snellere afkoeling, uiteraard nog sterker.

Zoo is er iets voor te zeggen, langs de muren looppaden vrij te houden.

Afb. 4. Geref. kerk te Goes. Architecten: F. G. C. Rothuizen, B.N.A. en Ir. A. Rothuizen, B.I.

Bij den bovenbedoelden grondvorm kan dit aanleiding geven om de, constructief meestal noodzakelijke, steunberen of geheel of gedeeltelijk aan de binnenzijde te maken en met „poorten“ te door-

Afb. 5. Ontwerp Geref. kerk. Architect: Jos. de Jonge, B.N.A.

breken, wat het interieur zeer ter goede kan komen. De anders vlakke wanden van de rechthoekige ruimte kunnen op deze wijze aangenaam onderbroken worden.

Naast het praktische voordeel t.o.v. de zitplaatsen dus ook aesthetische winst.

Het is duidelijk, dat bij dezen grondvorm de zitplaatsen voor de voorste rijen uiterst rechts en links in de minst gunstige conditie zijn. Immers is

selen te m
sexuele
wel versta
eaze gez
geuk was
in de he
dat wij d
macht in
op een he
ken aan d
juiste, de
volle gro
weeklink
De eers
goen, da
en in he
Deze
Gray's
vrouw
van liefd
Neen, wa
schen ge
het dus
geslacht
evenzeer
wikkeling
schiedkun
verhoudin
activeerin
Alleen
zichzelf
een hooge
dat heeft
op hooge
in het h
zien is d
zich verc
wat God
harisch
edele mo
dige gespe
neerhalen
het inner.

De tra
rechthoek
afgeschui
van een
komt nog
plan een
In het
septen ge
zijn gepl
schip" s
Dit bre
genen, d
eerste ple
eerst de
en prof
zaken.
In de

De tra
rechthoek
afgeschui
van een
komt nog
plan een
In het
septen ge
zijn gepl
schip" s
Dit bre
genen, d
eerste ple
eerst de
en prof
zaken.
In de

te zien,
ting dra
tot onru
Worde
gepast,
voor de
Tenein
toevlucht
king de
den kan
Met c
de cirke
hoekigen
Bij de
schikking
tot onbe
digende
De lijn